

ljudožderstvom. A zar se novi evropski fetišizam ne odlikuje isto tako – ljudožderstvom, samo maskiranim, kulturnim ljudožderstvom? Zar evropska kultura nije ustima svoje nauke proglasila kao glavni princip života – borbu za samoodržavanje? Šta je to ako ne poziv na ljudožderstvo? Ne znači li to: čoveče, bori se za samoodržanje – svim sredstvima; bori se, ako treba, i – ljudožderstvom! glavno je: održati se u životu! Kako? – To ne podilazi pod kontrolu savesti. Život je klanica, na kojoj jači ima pravo da zakolje slabijeg. Štaviše: slabiji ljudi su materijal za jače. Pošto ni Boga ni besmrtnosti nema, onda je čoveku radi samoodržanja – sve dopušteno. Dopušten je greh, dopušteno zlo, dopušten zločin. Pozitivistička je nauka objavila sve što biva – biva po prirodnim zakonima. U prirodi vlada kao vrhovni zakon – zakon neophodnosti. On vlada i nad ljudima, i nad svima njihovim mislima, osećanjima, stremljenjima, postupcima. Kada greše, ljudi greše po neophodnosti. Čoveče, ti nisi kriv, ni za najveći prestup svoj – nisi kriv, jer sve što činiš, činiš po prirodnoj neophodnosti... Ne čudite se! – greh ne može postojati za čoveka, za koga ne postoji Bog, jer je greh – greh pred Bogom. Ako Boga nema, onda – ni greha nema, ni zla nema, ni zločina nema.

Metafizički nihilizam evropske kulture, izražen principom: "nema Boga", morao se pojaviti kao praktični nihilizam, čiji je princip: nema greha, sve je dozvoljeno! Obratite pažnju, svojom filosofijom i naukom, svojom tehnikom i politikom evropska kultura sistematski potiskuje iz čoveka sve što je besmrtno i večno, virtuosno paralizuje u njemu osećanje besmrtnosti, smanjuje mu dušu dok je najzad ne svede na – nulu.

Treba se osloboditi Boga, – to je javna ili postajna čežnja mnogih neimara evropske kulture. Oni na tome rade kroz humanizam i renesans, kroz rusovljevske naturalizam i razbarušeni romantizam, kroz pozitivizam i agnosticizam, kroz racionalizam i voluntarizam, kroz parlamentarizam i revolucionizam. A smeliji među njima stvorili su lozinku: treba ubiti Boga! Najzad je najdosledniji neimar i najiskreniji ispovednik evropske kulture – Niče, sa vrha čovekomanijske piramide egoizma, objavio vest: "umro je Bor!".

Kada nema ni večnog Boga, ni besmrtno duše, onda – nema ničeg apsolutnog, ničeg svestrednosnog, onda – sve je relativno, sve prolazno, sve smrtno. I zbilja, proterane su sve apsolutne vrednosti, a zacarene –